

УДК 316.77

doi: 10.15421/1717159

А. Макаренко і З. Фрейд: спроба герменевтичного аналізу віртуальної взаємодії видатних європейських гуманістів

В. І. Аксьонова, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, Кропивницький, Україна

Авторитет в освітньому просторі поступово втілювали український педагог Антон Макаренко і Зігмунд Фрейд, професор невропатології (Австрія). Вони критикують появу «бунту мас» у теорії психосексуального та гуманістичного розвитку індивіда, обумовлюють його участь у духовно-історичних подіях. Засновники власної версії філософського піднесення не сприймали появу у європейському житті режимів тоталітаризму і войовничого націоналізму влади чи її ксенофобські прояви, діяли як європейські носії статусу демократичного патріотизму і гуманізму. Мета діяльності європейських мислителів у тому, щоб виявити прихильність українського соціуму до філософського впливу на «маленьку людину». А. С. Макаренко бере символ Дон Кіхота, що є показником духовної ролі козакофілів-новаторів на рубежі XIX-XX століття, зокрема цей символ пов'язує «донкіхотство» з відновленням громадської поваги до героїчних традицій Запорозької Січі.

Значну увагу А. Макаренко і З. Фрейд приділяли також питанню, як за різних обставин діє носій патріотичної соціокультурної діяльності, що презентує глибинне єство – ідеальний тип, щоб розповісти про його суб'єктивну позицію, тобто про українця-патріота, малороса націонал-нігіліста, або хохла націонал-прагматика, залишаючись об'єктивним спостерігачем як дослідник-гумантарій.

Ключові слова: дух; традиції; патріотизм; гуманізм; «маленька людина»; самоврядування; козакофілство

A. Makarenko and Zygmund Freud: an attempt of a hermeneutic analysis of the virtual interaction of prominent European humanists

V. I. Aksonova, Kirovograd Flight of the National Aviation University, Kropyvnytskyi, Ukraine

The national idea, as a search for a modern type of spiritual interpretation of the struggle for measuring its «own archetype» of Ukraine, is correlated with Anton Makarenko, with the preservation of historical optimism, in order to overcome the primitive view of the bearers of small-towns on democratization and patriotism. The post-classical metaphysics of the study of Ukrainian experience by the educators of the information age (V. Vernadsky, A. Makarenko,) reconstructs the spirit of the history of political thought – may embrace metaphysics, political science logistics of the nation or futurology, reviving the archetypes of the romantic and enlightenment procession. It should be the legacy of spiritual leaders reveal in terms of futurology, which determines the procedural logic educational space as «wonderful» context of the philosophy of history, which in this case is the best way of understanding «substantial» – transcendent depth of penetration Ukrainian reformer professional culture, Anton Makarenko, a representative of the spiritual elite in the nature and structure of training patriotic people, the intellectual depth of our dreams kozakofilsko-kordotsentrychnyy staff – the foundation of national existence, encompassing spirit the dynamics of life. The work of an outstanding teacher highlights the professional and socio-cultural component of his own philosophy of history, as well as the influence in the historical process of the image of Don Quixote of Zaporozhii on the knight execution of A. S. Makarenko of his particular role as the organizer of latent resistance to imperial invasion. In their barracks, socialism tried to overthrow humanism, and the denial of human freedom, shaded by revolutionary phraseology. The phenomenon of some vulgar manifestations of mass violence is supposedly a form of secular messianism. Although the spirit of the Kozakophilic necessity gradually forces the «little» person into an instrument not to be bureaucracy and despotism, but the productive forces and European humanities in favor of the European path of Ukraine. European laughter culture was examined by Z. Freud as a psychoanalyst proposed the character of «good knight» Don Quixote de la Mancha as a valiant knight isn't a comic hero but humorous fun arises from an inhibition of some affective excitation... Originally Don Quixote de la Mancha purely comic figure, a big child infatuated by chivalric fantasy books... author (Miguel de Cervantes) at the beginning didn't want to say anything but after this the author awarded his person by profound wisdom and noble intentions and made it as a symbolic embodiment of idealism who believes strongly in the implementation of his goals... and literally keeps his promises and then this person ceases to produce a comic impression (Z. Freud Wit) [13 P. 246]. Carl Jung also continued Freudian cognition of humanism and the symbolism of good and evil in his key scientific works showing humanistic orientation of European archetypal nobility. «Reader hasn't got any opportunity to get Archimedean fulcrum outside of his world relying on which he can «remove from loops» his time-limited consciousness and detect

Цитування даної статті: Аксьонова В. І. А. Макаренко і З. Фрейд: спроба герменевтичного аналізу віртуальної взаємодії видатних європейських гуманістів / В. І. Аксьонова // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2017. – Т. 20. – № 12. – С. 18-23.

Citation of this article: Aksonova, V.I. (2017). A. Makarenko i Z. Freud: sprobа hermenevtychnoho analizu virtualnoi vzaïemodii vydatnykh yevropeyskykh humanistiv [A. Makarenko and Zygmund Freud: an attempt of a hermeneutic analysis of the virtual interaction of prominent European humanists]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 20 (12), 18-23.

Received: 15.12.17

Accepted: 23.12.17

hidden characters in scientific and literary work» (Carl Jung). Passionarity of dialogue of Ukrainian patriots as a result of humiliation of the national spirit of freedom is displayed in Cartesian sense (Rene Descartes), the traditional of the variety of forms of Ukrainian resistance when increases the range of dissatisfaction of the level of assimilation and bureaucratization. As higher the level of alternative sociocultural activity, the higher protrudes civil ability to Ukrainian union of sets even of different as their fight after the sobornist of their own state objectively pushes for the dialogue since it is in communicative processes the culture of education of young patriots enriches with civil meaning partially attracts those or other axiomatic principles of their partners in philosophical comprehension of human being.

Keywords: spirit; traditions; patriotism; humanism; «Little man»; self-matching; kozakofilstvo

А. Макаренко и З. Фрейд: попытка герменевтического анализа виртуального взаимодействия выдающихся европейских гуманистов

В. И. Аксенова, Кировоградская летная академия Национального авиационного университета, Кропивницкий, Украина

Авторитет в образовательном пространстве постепенно воплощали украинский педагог Антон Макаренко и Зигмунд Фрейд, профессор невропатологии (Австрия). Они критикуют появление «бунта масс» в теории психосексуального и гуманистического развития индивида, обуславливают его участие в духовно-исторических событиях. Учредители собственной версии философского подъема не воспринимали появление в европейской жизни режимов тоталитаризма и воинственного национализма власти или ее ксенофобские проявления, действовали как европейские носители статуса демократического патриотизма и гуманизма. Цель деятельности европейских мыслителей в том, чтобы выявить расположение украинского социума к философскому воздействию на «маленького человека». А. С. Макаренко берет символ Дон Кихота, что является показателем духовной роли козакофилов-новаторов на рубеже XIX-XX века, в частности этот символ связывает «донкихотство» с восстановлением общественного уважения к героическим традициям Запорожской Сечи.

Значительное внимание А. Макаренко и З. Фрейд уделяли также вопросу, как при разных обстоятельствах действует носитель патриотической социокультурной деятельности, представляющей глубинное естество – идеальный тип, чтобы рассказать о его субъективной позиции, то есть о украинце-патриоте, малороссе национал-нигилисте, или хохле национал-прагматике, оставаясь объективным наблюдателем как исследователь-гуманитарий.

Ключевые слова: дух; традиции; патриотизм; гуманизм; «маленький человек»; самоуправление; казакофильство

Мета статті. полягає в герменевтичному з'ясуванні соціокультурних змін (Г. Гадамер, Ф. де Лара, З. Фрейд, К. Юнг), що вплинули в Україні на фрейдистське і просвітницьке тлумачення гуманістики романтичного простору, висвітливши найбільш повноцінні риси патріотичної дії.

Чому в університетах, відомих в Європі та всьому світі, створюються лабораторії «Макаренко-реферат», де досліджується його геніальна освітня система? Громада не може поділяти думку тих представників педагогічної спільноти в Україні, які ставляться до його спадщини, як до факту минулого, «але ЮНЕСКО визнала Макаренка... не як ідеолога сталінської освіти, а видатного демократа-педагога ХХ століття, а книгу «Педагогічна поема» – найкращим художнім твором про виховання» (Л. Татарінова) [8, с. 35-36]. Творчість А. С. Макаренка зараз є великою допомогою в процесі з'єднання із духом минулих спроб реформування освітнього простору України (митрополит Іларіон Київський, гетьман І. Мазепа, М. Пирогов, К. Ушинський, Т. Шевченко). Дух козакофільства завжди був об'єктом дії радикальної течії альтернативного суспільства. Проте козакофільсько-колективістська модель А. С. Макаренка охопила класичну і постнекласичну парадигму романтично-гуманістичної національної педагогіки, з чим пов'язані обставини створення цивілізованої ходи лицарсько-освітнього націєгенезу (Є. Борінштейн,

В. О कोरोков, М. Романенко, О. Халапсіс, С. Шевцов).

А. С. Макаренко – видатний український педагог, один із європейських представників кордоцентрично-козакофільського типу, творчість якого є відлунням «вольностей запорозьких» як синтезу онтологічного виміру сенсу буття, так і «філософії серця». Він був одним із яскравих носіїв рідних християнських чеснот, оскільки жорстокі зміни українського світу відтворили перманентні конвульсії тривалого «бунту мас» як на теренах губерньської Малоросії, так і в інших «уламках» Російської імперії (Л. Татарінова) [8, с.35-37].

Вклад основного матеріалу. Ще за часів А. С. Макаренка (а пізніше В. Сухомлинського) легальною основою в духовній сфері українського самоствердження була спадщина Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка, тих чи інших її сторін. Нащадки А. Макаренка зараз саме з цього починають системний розгляд еволюції освітньо-суспільного життя після жовтневої пролетарської революції (1917 р), також синергетичних і ноосферних аспектів єдності філософії, науки, освіти за принципом гуманізму оновлення теоретичних підстав педагогіки.

При цьому герменевтичний досвід, зокрема із текстів З. Фрейда, К. Юнга, А. Макаренка, дозволив правильно розтлумачити життєвий потенціал видатного реформатора української малоросійської

меншовартості. У педагогічному досвіді уникав крайнощів «твердий козакофіл», що діяв за умов тоталітаризму, волів значно вплинути на критичне ставлення молоді до умов відтворення пануючого імперського комплексу.

Грунтовним, у душі філософської герменевтики, є підхід А. С. Макаренка як «Дон Кіхота Запорозького» до «колективістської гуманістичної парадигми». Гуманізм виявляє міру раціональних та ірраціональних інтенцій феноменологічного питання, щоб носій буття «нескореної України» почав «шукати протиріччя і в розумі, і в божевільній боротьбі смерті та «мудрості людської перед Богом» (Л. Шестов) [10, с. 144]. Імператив надії прихильників еволюційного відтворення феномену демократичного патріотизму має взаємообумовленість гуманістичних намагань особистісної самоорганізації соціального буття, висвітлює процес якісного реформування соціокультурного простору.

З. Фрейд створив основну модель подолання «темних інстинктів», тобто побутових націоналофобій. З. Фрейд, аналізуючи сміхову культуру образу ідеалів добра в Європі, розглядає як психоаналітик лицарський символ дій когорти активних громадян – кожен із них гідно захищає ім'я «добраго лицаря». «Доблестный рыцарь Дон Кихот Ламанчский... является фигурой, которая сама по себе не обладает юмором... Юмористическое удовольствие возникает из торможения аффективного возбуждения... Дон Кихот первоначально чисто комическая фигура, большой ребенок, которому вскружили голову фантазии из его рыцарских книг... Автор (Мигель де Сервантес. - Авт.) в начале не хотел сказать ничего другого..., но после того, как автор награбил эту персону глубочайшей мудростью и благороднейшими намерениями и сделал ее символическим воплощением идеализма, верящим в осуществление своих целей... и буквально сдерживающим свои обещания, то эта персона перестает производить на нас комическое впечатление» (З. Фрейд «Остроумие в его отношении к бессознательному») [9, с. 246].

К. Юнг теж продовжив фрейдистську гуманістику розуміння гумору єврейської общини юдеїв, гуманістики європейського символізму добра й зла в ключових творах, що відобразили архетипи опори на чесноти: «у читателя... нет возможности обрести архимедову точку... за пределами своего мира, опираясь на которую, он может «снять с петель» свое ограниченное временем сознание и распознать скрытые в произведении символы...» (К. Юнг) [11, с. 327].

Одним із таких символів, що доповнюють шляхетну позицію Дон Кіхота, є образ його слуги Санчо Панса. (А. Макаренко в «Педагогічній поемі» вивів себе в образі «Дон Кіхота Запорозького», а роль Санчо Панси в образі Каліни Івановича Сердюка, – завгоспа. – Авт.). Про цього персонажа З. Фрейд згадує як про гуманіста, захисника

не лише євреїв, бо дух антисемітизму робить всіх лицарів справедливості «товаришами за стражданням». Усіх, хто має причетність до кагалу (юдей не хоче жити в гетто): «Я сидел рядом с Соломоном Ротшильдом и он обошелся со мной как с своим равным, совсем фамиллионьярно» («Лукские воды»).... Эту фразу Гейне вложил в уста комическому лицу Гирш-Гиацинту (З. Фрейд в єврейських анекдотах комічно розкриває консерватизм, зокрема «галіційського єврея». – Авт.). Поэт... награждает его прямо-таки практической мудростью Санчо Пансы.... В некоторых местах нам кажется, что вообще Гирш-Гиацинт говорит как будто сам поэт (Г. Гейне. - Авт.). Скрытый за прозрачной маской...» (З. Фрейд. «Остроумие в его отношении к бессознательному») [9, с. 152].

«Фамільярність» виникає тоді, коли принижується дух свободи, пасіонарність діалогу розкривається в картезіанському сенсі «донкіхотства» – українських патріотів різного етнічного походження. Традиція різноманіття форм українського опору суцільній асиміляції і бюрократизації тоді посилює спектр незадоволення рівнем створення політичної нації. «Донкіхотство» – форма боротьби за соборність власної держави, об'єктивно підштовхує до цього інформаційно-комунікативного діалогу, адже саме у комунікативних процесах культура виховання молодих патріотів збагачується громадським змістом, частково залучаючи ті чи інші аксіоматичні положення у своїх партнерів із філософського осмислення буття (А. Макаренко) [6, с. 67-71]. Мета даного статусу концепції європейських мислителів у тому, щоб виявити прихильність українського соціуму до філософського впливу на «маленьку людину». А. С. Макаренко бере символ Дон Кіхота, що є показником духовної ролі козакофілів-новаторів на рубежі XIX-XX століття, зокрема цей символ пов'язує «донкіхотство» з відновленням громадської поваги до героїчних традицій Запорозької Січі, щоб творчо продовжувати справу Великого Кобзаря та його однородців.

Ось чому він навіть зробив декілька спроб перевезти всю дитячу колонію імені М. Горького (цим авторитетним ім'ям «пролетарського письменника» він, як «димовою завісою», прикривав свій козакофільський експеримент) на острів Хортиця, що було дуже небезпечно саме за умов оформлення системи радянського тоталітаризму та згортання із 1928-1929 років так званої «політики українізації», котру видатний педагог вдало використовував для виховання молоді в душі козакофільства. Про особисту небезпеку для себе він стисло занотує: «хотя в этот период меня иначе не называли как Дон Кихот Запорожский» [6, с. 311]. Спробуємо проаналізувати цей літературний символ у постмодерністській площині.

Категорії соціального розвитку дитячого колективу А. С. Макаренко відображує через онтоло-

геми З. Фрейда, збагативши традиції гетьмансько-козацького досвіду, де прямо оптимізується дух освітньої взаємодії носіїв патріотичної єдності, прояв національних інтересів зміцнює європейські підвалини освітнього простору, повноцінно діяти можуть захисники козацького духу, розвиваючи і молоду генерацію автохтонів, і всіх інших громадян України.

А. С. Макаренко уникав будь-якої згадки про рідних (його брату, колишньому білогвардійцю, пощастило емігрувати до Франції), але до історії своєї сім'ї йому все ж довелося двічі звернутися: при влаштуванні на роботу в НКВС і при спробі вступити в комуністичну партію. У цій складній сімейній ситуації він поведився дуже обережно... Страх і тривога були настільки великими, що він не наважувався навіть передати інформацію для брата гостям дитячої комуни з Франції. Попри всі зовнішні негаразди (наприклад, політичним діячам того часу заважав дух плебейства), А. С. Макаренко зміг оприлюднити свою оригінальну колективістсько-козакофільську модель шляхетної (еволюційної) гуманістики в дусі кордоцентризму, яка була відлунням романтично-просвітницької доби.

Філософія свободи за концепцією і досвідом А. С. Макаренка має бути в історіографії представлена так само широко [6, с. 51-54], як і пам'ять про національне визволення – відмічали деякі з учасників руху за самостійність української держави, соціуму, освіти (М. Красовицький). Але чомусь серед нових методологічних дискурсів все менше з'являється зразків посилання на досвід А. С. Макаренка, або дослідники української діаспори негативно тлумачать (Г. Ващенко) здобутки його альтернативної творчості. Однак, за офіційними даними ЮНЕСКО, спадщина А. С. Макаренка залишається однією з популярних у світі. Його твори видані у всіх країнах Європи та в Азії (17-ма мовами) (Ф. Гетманець) [3, с. 28]. І в пострадянський період теж зберігається інтерес до «Педагогічної поеми». Це дозволяє сформулювати «антропологічно-екзистенціальне» потракування освіти» в аспекті словосполучення козакофільської надії.

Досвід А. С. Макаренка навіть за посттоталіторної доби почав відтворювати сутність національного феномену в дусі гуманістичних обривів освітнього простору. Пізнавальний сенс козакофільської ідеї соціуму є відомим символом «серцевої єдності» як краси європейської позиції цивілізованої еліти в гуманістиці імперативу надії.

З'ясування змісту громадських чеснот у його кордоцентрично-козакофільській концепції є поглибленням сенсу національної ідеї в онтологічно-символічному світі Великого Кобзаря, а європеїзм традицій перехреснувався (М. Пирогов, К. Ушинський) із духом загальноцивілізаційних цінностей, вплинувши на громадянський контекст української ідеї – взаємоперехід «абсолютного Я» в саморефе-

рентні моделі еволюційної освіти. Трансцендентне опредметнення цивілізованого націєгенезу є трансформацією вищих ідеалів малоросійського етносу, оскільки суперечливо потенціувало онтологіями національної ідеї за феноменологічно-соціологічним розумінням «парадоксу часу» – переходу української політичної нації на парадигмальні рейки екологічної доби.

Становленню європейських чеснот потрібне «адекватне поле віртуальної реальності», тобто вони у дослідженні як сутнісні фігури – ідеальні екзистенціали, що з'являються за прикладом підходів до тексту Е. Гуссерля, Г. Гадамера, З. Фрейда, К. Юнга. Так, у Антона Макаренка і Зігмунда Фрейда «ідеальні типи» відображають суб'єкти дії та взаємодії, щоб розтлумачити онтологіями відтворення складної козацької спільноти, завдяки чому модифікують освітнє буття громадського духу силою соборних імпульсів історичних етносів. У суб'єкт-об'єктній ієрархії висвітлюється дух автохтонів-українців і ментальне єство як деяка сутність взаємодії всіх інших, бо висвітлюється життєдіяльність їх національного буття, що пов'язане якоюсь сенсовою мережею за гуманістикою роботи юнацького активу і педколективу.

Значну увагу А. Макаренко і З. Фрейд приділяли також питанню, як за різних обставин діє носій патріотичної соціокультурної діяльності, що презентує глибинне єство – ідеальний тип, щоб розповісти про його суб'єктивну позицію, тобто про українця-патріота, малороса націонал-нігіліста, або хохла націонал-прагматика, залишаючись об'єктивним спостерігачем як дослідник-гуманітарій.

Етнічна консолідація історичних стилів нації як «великої родини», за прогнозом З. Фрейда і досвідом А. С. Макаренка, адекватна еволюції лицарського буття, піддається впливу гуманізму в просторі плюралістичних змін, де в соціокультурному просторі діє логіка національних прогресивних символів, що позитивно висвітлює дух нескореної України. Європейський її вплив охоплює всі ланки освітнього буття, створюючи ефект соборного (природного) зближення навколо автохтонного етносу, тобто автохтонів і представників нацменшин. Вони йшли за автохтонами-гуманістами шляхом добровільної згоди тощо. Навколо цивілізованої національної ідеї завжди об'єднуються люди честі, ставлячи наголос там, де зараз потрібно для того, щоб освітній процес відповідав європейським чеснотам. Освітній простір явив власному народу та світу якісні зміни українського цивілізованого патріотизму, попри контрпропагандистські імперські міфологеми, покликані відправити в небуття будь-які спроби модернізації схоластичних проявів минулого. Творчість європейських гуманістів протистояла відтворенню масового «гвинтика» бюрократичного механізму. Доля гуманістів важка, кожен із них зміг за допомогою своїх нащадків

відобразити дух протистояння, прояви побутового невігластва, вчасно попередив хвилю негативних явищ (Голокост, Бабин Яр).

Творчість А. Макаренка і З. Фрейда відрізнялася гуманістично-демократичним підходом і до форм гріховного відлуння у феномені етнічного націоналізму, і до пошуку сутності природи європейського патріотизму, і до того, щоб освіта відповідала європейському громадянському стандарту тощо.

За умов тоталітарної влади, наприклад, в Україні феномен радянського колективізму є кроком почуттів амбівалентних за своєю сутністю, оскільки не існує розуміння всіма категоріями вихованців того, якою буде колективна діяльність (у сфері футурологічній, де особливе місце посідає ювентологічно-педагогічна підтримка та педагогічний супровід) філософського самоствердження та самоорганізації дій носіїв громадського типу. Козакофільсько-колективістська модель як ідеал освітніх новацій буття активістів охопила значно ширший (просторово-часовий) юнацький аспект, ніж передбачали класичні парадигми національної педагогіки. Наставник за постнекласичних обставин допоміг «активу» в створенні умов для якісного підвищення ролі виховання почуття «хазяїна». З чим пов'язане оновлення романтично-гуманістичного комплексу освітнього простору. Проте, починає дію логіка творчої рефлексії вихованців, набуття ними такого ставлення до феномену наставництва (але цю роль грав Антон Макаренко), щоб «актив» мав намір оновлення, збереження і примноження духу самоврядної дитячої комуні – вплив аксіоматичної самостійності структур розвитку «маленького українця». І все це органічно входить у поняття «етнонаціональної гідності». Замість погроз і залякування А. Макаренко використовує ідею Великого Кобзаря про «сім'ю велику, вільну, нову».

А. Макаренко суворо припиняв у дитколонії імені М. Горького розпалювання національної ворожнечі, бо вважав її проявом комплексу малоросійської меншовартості серед колоністів та викладачів. Одного з них довелось звільнити, оскільки він викликав невдоволення «активу колоністів» своїм небажанням чесно ставитися до своїх професійних обов'язків, зокрема прикриваю-

чися тим, що головний агроном за національністю український німець (заборонив йому пасти власну корову в загальному корівнику). Концепцією самоврядування козацького лицарства видатний педагог допоміг кожному із колоністів належати до «активістів», покинути «болото», «шпану» (окремою структурною підсистемою був «пасив»), під впливом учнівських соціокультурних змін наставник молоді орієнтує на оновлення, дегероїзує «лицарів фінки і крадіжок».

Перспективи подальших наукових досліджень висувають наступне:

- кордоцентрично-козакофільська модель А. Макаренка дозволяє взаємодіяти представникам різних етно-культур, характер міжкультурної комунікації дає можливість розглядати професійний та соціальний символізм як регулюючий механізм процесу глобалізації сучасного світу;

- фрейдизм і неофрейдизм є західним варіантом подальшої гуманізації буття, переломлюючись, наприклад, у східному регіоні, потребує врахування соціокультурної специфіки свободи «маленького українця» як представника українського народу, вимагає сполучення його духовних орієнтацій із конкретизацією історичних феноменів окремо взятих регіонів;

- Антон Макаренко номінує себе, як «Дон Кіхот Запорозький» – практичне втілення концепції морально-культурного застосування аналізу гуманістики у викладацькій і виховній діяльності, методу кроскультурного аналізу під час викладання українського та іноземного досвіду;

- становлення лицарських ідеалів відкриває величезні можливості інтерпретації духу цілісності буття, «змістовного розуміння серцевої єдності», націогенезу як імперативу надії. А. С. Макаренко був прихильником універсального пошуку козакофільських чеснот, виявляв ознаки колективістського самоврядування, силу козакофільства (спрямованість проти малоросійщення історичного етносу), національний дух відображає логіку поступу і завжди сприймає значну інноваційну сукупність позитивних демократичних перспектив, а часто і негативізму охлократичних впливів, щоб мирним шляхом йшла трансформація малоросійського етносу в українську політичну націю.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Аксьонова В. І. Метафізичний дискурс у контексті цивілізаційного розвитку України / В. І. Аксьонова, І. З. Скловський // Перспективи. – 2008. – №4. – С. 3-9.
2. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного / Г. Г. Гадамер, пер. с нем. – Москва: Искусство, 1991. – С. 266-323.
3. Гетманец М. Ф. Писатель: взгляд с исторической дистанции / М. Ф. Гетманец, А. С. Макаренко // Русский язык и литература в учебных заведениях. – 2008. – №3. – С. 23-29.
4. Красовицький М. Дві позиції щодо педагогічної спадщини Антона Макаренка / М. Красовицький // Рідна школа. – 1999. – №9. – С. 29-31.
5. Лара Ф. де Условия общей еврейско-украинской памяти: потенциал и препятствия / Ф. де Лара // Культура примирения. – Одеса: Фенікс, 2015. – С. 127-132.

6. Макаренко А. С. Педагогическая поэма / А. С. Макаренко. – Київ: Рад. школа, 1987. – 512 с.
7. Снегірьова В. Мигель де Сервантес. Дон Кіхот. «Печальний образ» чи пародія / В. Снегірьова // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – №4. – С. 21-22.
8. Татарінова Л. Невідомий брат відомого педагога / Л. Татарінова // Пані вчителька. – 2007. – №2 – С. 35-37
9. Фрейд З. Я и Оно. / З. Фрейд // Зигмунд Фрейд. Сборник починений. – М.: Эксмо; Харьков: Фолио, 2006. – 864 с.
10. Шестов Л. Памяти великого философа (Эдмунд Гуссерль) / Л. Шестов // Вопросы философии. – 1989. – №1. – С. 144-160.
11. Юнг К. Г. Стадии жизни / К. Юнг // Сознание и бессознательное. Сб. пер.с англ. – Спб.: Университетская книга, 1997. – С. 13-32.

REFERENCES

1. Aksonova, V.I. & Sklovsky, I.Z. (2008). Metafizychnyy diskurs u konteksti tsyvilizatsiynoho rozvytku Ukrayiny [Metaphysical Discourse in the Context of the Civilizational Development of Ukraine]. *Perspectives*, (4), 3-9 [in Ukrainian].
2. Hadamer, H.H (1991). *Aktualnost prekrasnoho [Relevance of the beautiful]*. Moskva: Isskustvo. [in Russian].
3. Getmanets, M.F. & Makarenko, A.S. (2008). Pisatel: vzglyad s istoricheskoy distantsii [Writer: a view from the historical distance]. *Russian language and literature in educational institutions*, (3), 23-29 [in Russian].
4. Krasovytsky, M. (1999). Dvi pozytsiyi shchodo pedahohichnoyi spadshchyny Antona Makarenka [Two positions on the pedagogical heritage of Anton Makarenko] *Native school*, (9), 29-31 [in Ukrainian].
5. Lara, F.de (2015). Uslovyyya obshchey evreysko-ukraynskoy pamyaty: potentsyal y prepyatstvyyya [Conditions of common Jewish-Ukrainian memory: potential and obstacles] *Culture of reconciliation*. (pp. 127-132). Odesa: Feniks. [in Russian].
6. Makarenko, A.S. (1987). *Pedagogicheskaya poema [Pedagogical Poem]*. Kyiv: Rad. School [in Russian].
7. Snehirova, V. (2014). Myhel de Servantes. Don Kikhot. «Pechalnyy obraz» chy parodiya [Myhel de Servantes. Don Quixote. «Sad image» or parody]. *World Literature in the modern school*, (4), 21-22 [in Ukrainian].
8. Tatarinova, L. (2007). Nevidomyy brat vidomoho pedahoha [Unknown brother of the famous teacher]. *Ms. Teacher*, (2), 35-37 [in Ukrainian].
9. Freyd, Z. (2006). *Ya i Ono [I and It]*. Works. Moskva: Eksmo; Kharkiv: Folio [in Russian].
10. Shestov, L. (1989). Pamyati velikogo filosofa (Edmund Gusserl) [In Memory of the Great Philosopher (Edmund Husserl)] *Questions of Philosophy*, (1), 144-160 [in Russian].
11. Yung, K.G. (1997). Stadii zhizni [Stages of life]. *Soznanye y bezsoznatelnoe – Consciousness and the unconscious*, (pp. 13-32). Spb.: University Book [in Russian].

Аксѡнова Віра Ігорівна – доцент

Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету

Адреса: 25031, м. Кропивницький, пр. Університетський, 7

E-mail: Sklo_iz@ukr.net

Aksonova Vira I. – Associate Professor

Kirovograd Flight Academy of the National Aviation University

Address: 7, Universytetskyi Ave., Kropyvnytskyi, 25031. Ukraine

E-mail: Sklo_iz@ukr.net

ORCID 0000-0001-9615-9339